Tema: Science-fiction (film)

Ett skönt uttryck jag kom förbi för några år sedan var ”from science fiction to science fact”. Kanske ligger det något i det. Tekniken går framåt så fort så det som var häpnadsväckande i en sci-fi-rulle för tio år sedan är en realitet idag. För att gå till botten med detta satte jag mig ner och kollade igenom 20 stycken science-fiction-filmer. Detta nyhetsbrev är en summering av vad som finns eller snart kan komma att finnas baserat på dessa filmer. Följande var filmerna jag kollade på:

- Minority report
- Johnny Mnemonic
- Gamer
- Metropia
- The Matrix
- Matrix Reloaded
- Matrix Revolutions
- Déjà vu
- Code 46
- Terminator
- Clockwork Orange
- Robocop
- Eternal sunshine on the spotless mind
- The day the earth stood still
- Star trek: First Contact
- Timeline
- Cubic
- Wall-E
- Liftarens guide till galaxen
- The Island

Den första reaktionen kan förstås vara: ”Vänta nu, du har ju missat XXX” (byt ut XXX mot den film du själv anser är helt oumbärlig i sci-fi-genren). Urvalet var godtyckligt och helt mitt eget. Att Keanu Reeves är med i fem av dem får ses som slump. Jag har i första hand kollat på filmer som inte handlar så mycket om rymden och utomjordingar, utan istället valt de som haft en viss realism. Killer Klowns from outer space och liknande har således inte beskådats.

It’s da future.

Många manicker

Bland det roligaste med science-fiction är alla coola prylar som dyker upp. Vi börjar med ett urval av vad som borde bli årets julklapp de kommande decennierna:

Jetpack/ryggraket (Minority report): Sedan OS-invigningen i Los Angeles 1984 har i alla fall jag längtat efter en sådan. Tyvärr kan de än idag bara flyga 30 sekunder.

Spypåkar (Minority report): Kanske inte direkt årets julklapp men fiffiga för poliser som kan trycka till en skurk som direkt börjar kräkas. Inte så fräscht men ändå schystare än elpistoler.

Liten glaspyramid istället för datormus (The Island): Låter lite Apple i mina öron, håll utkik efter denna!

Animerade flingpaket (Minority report): Ett måste för småbarnsföräldrar som vill få lite lugn och ro vid frukosten. Talande flingpaket existerar dock.

Hello Kitty-docka med kamera för hemspionage (Metropia): Kostar bara 80 euro och finns snart i närmaste e-handel.

Linser som kan analysera material (Startrek): Perfekt för hantverkaren så att denne vet att exempelvis kopparen måste förstärkas med nanopolymer.

Människoidentifiering (Startrek): Klurig kamera som direkt kan säga vilka personer man ser på bild. Prototyp finns för Facebook/Twitterkonton.

Virtual reality-brillor (Code 46): Verkligen närmar sig snabbt med Oculus.

Rostbrödskniv (Liftarens guide till galaxen): En kniv som rostar smörgåsar när man skär dem. Fenomenalt!

Babelfisk (Liftarens guide till galaxen): Trevlig varelse i örat som översätter mellan olika språk. Klassiker som nu finns som app (Google Translate).

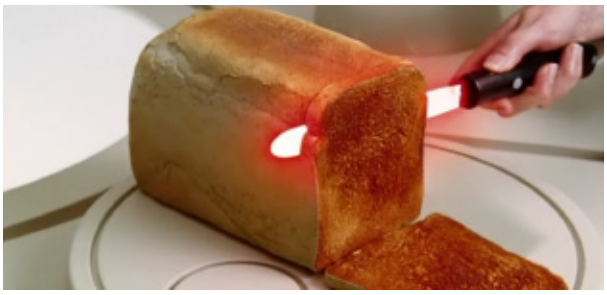

Rostbrödkniv och babelfisk. Idéer till nya fantastiska uppfinningar väcks av science fiction.

Stora geststyrda skärmar

Något som är genomgående i många av filmerna är de spektakulära displayerna. De är oftast stora, i vissa fall täcker de upp större delen av ett rum eller utgör ett välvt tak. Här kan man tydligt se att detta håller på att hända. Skärmarna tenderar att bli större och billigare efter hand. Microsoft har visat prototyper på ”digital wallpaper” och tror att vi istället för tapeter har bildskärmar i framtiden. Det finns också coola videor på nätet om Xbox ”immersive display” som blir större än bildskärmen när man säger ”go big”.

Som Cosmonova i vardagsrummet (notera personen som ligger ner och pekar på skärmen).

Skärmarna är vanligen geststyrda där information och bilder manipuleras direkt med händerna. Det klassiska exemplet som många minns är från Minority Report där Tom Cruise sorterar bilder. Denna typ av snabb och dynamisk hantering av visuell information är dock på väg att bli science-fact. I själva verket erbjuder företaget Oblong precis denna typ av överskådlig informationshantering där olika element på jättelika skärmar kan flyttas, zoomas, roteras och väljas enbart med gester. Likheten med Minority Report är ingen slump – företaget Oblongs grundare var med och skapade filmen. Även Xbox Kinect erbjuder ju en enklare hemmavariant av detta där man kan spela dataspel genom att vifta med armar och ben.

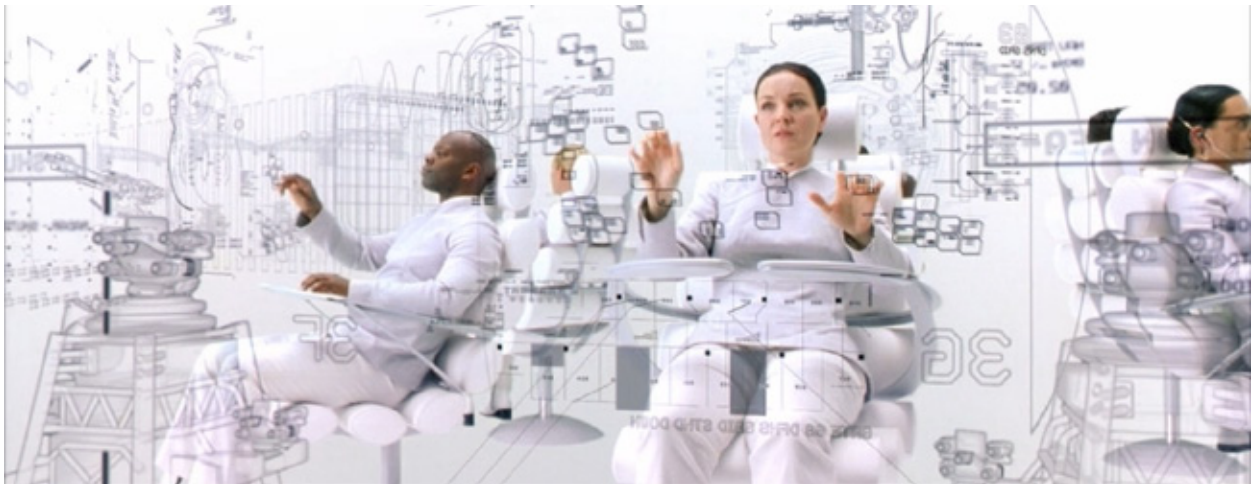

Geststyrda skärmar – snart på ett kontor nära dig.

Stad mot land

Städer är föga förvånande ofta megastäder med stora slumområden och enorma ekonomiska skillnader. I Code 46 är städer skyddade zoner för de med täckning, dvs det krävs de rätta papperen för att få tillgång till städerna. Trashankar och de som brutit mot olika lagar får klara sig bäst de vill utanför murarna. Vi pratar alltså inte om grindsamhällen utan om grindstäder. En följd av den globala migrationen har blivit en ny form av ”city lingo” som blandar flera språk som engelska, kinesiska, spanska och farsi. Känns det knepigt? Inga problem, det är bara ta ett virus för att lära sig ett nytt språk. Eller för att bli musikalisk, empatisk eller vilken egenskap man nu eftersöker.

I Metropia kan man år 2024 vinna asyl i direktsända shower. De som inte lyckas skjuts iväg med katapult från Öresundsbron! Förvisso en tanke med dokusåpor gånger 100 men kanske lite väl vulgärt för att vara realistiskt.

Har ni hört den om flygande bilar förut?

Framtidsscenarier tenderar nästan alltid att överskatta utvecklingen av infrastruktur och fordon. I Minority Report dockar bilarna till lägenheten, för att sedan transporteras på banor ut till de stora luftburna körfälten. Motorcyklar och bilar är ofta svävare och körs fritt i luften, men även tåg går på olika former av magnetiska luftkuddar. Undantaget är Robocop där de gör reklam för bilar som drar 2,7 liter bensin milen!

I The Island är trafiken i luften spårbunden vilket rimmar väl med idéerna att installera spårbilar och liknande system i luften för att underlätta trafiksituationerna i städerna. Även om testprojektet i Uppsala lades på is så ser vi nya satsningar i Sigtuna.

Spårbunden lufttrafik. Snart i Sigtuna?

I Metropia ser de år 2024 ett Europa-gemensamt tunnelbanenät framför sig där Stockholm-Paris tar 45 minuter. Det låter lite optimistiskt med tanke på den tid och kostnad detta skulle innebära, men de är tankemässigt helt rätt ute i jämförelse med EUs vision om ett gemensamt europeiskt järnvägsnät.

Neurokognitiv uppgradering

Manipulation av den mänskliga hjärnan är ett klassiskt sci-fi-grepp. Johnny Mnemonic smugglar år 2021 information i ett chip i sin hjärna men behöver mer plats. Han kör en minneskapacitetsfördubblare och laddar på 80 gigabyte extra (med viss smärta). En inte helt otroligt utvecklingen även om denna tankekraft ett tag till finns utanför vår kropp i form av smartphones, Google Glass och annan bärbar utrustning vi snart kommer att se.

Vem tackar nej till ytterligare 80 GB i hjärnan?

Det finns en undergroundrörelse där vissa opererar in teknik under skinnet för att testa. Ett givet problem är batterierna som måste laddas eller bytas ut. Faktum är att den första hjärnprotesen presenterades i USA redan 2008. Det var förvisso inte en människa utan en råtta som begåvades med denna artificiella hjärna. Genom att skapa ett datachip som imiterar hjärnans funktion så kan till och med skadade delar i hjärnan ersättas. Lagret med utbytbara kroppsdelar växer kontinuerligt.

I Gamer ser man år 2034 dödsdömda kontrolleras av andra människor i ett first-person-shooter-spel. Genom använda nanoteknik på hjärnbarken lyckas man hacka deras hjärnor så att personerna kan styras som figurer i ett dataspel. Möjlighet finns också att extrahera audiovisuell rådata från hjärnan och i detta fall föra denna tillbaks till spelaren. Det är ett intressant tankeexperiment att vi kommer att kunna styra varandras handlingar, även om etiska hinder säkert skulle stå i vägen för de tekniska framstegen. Men vem vet om 20 år med tanke på det intresse dataspel röner idag.

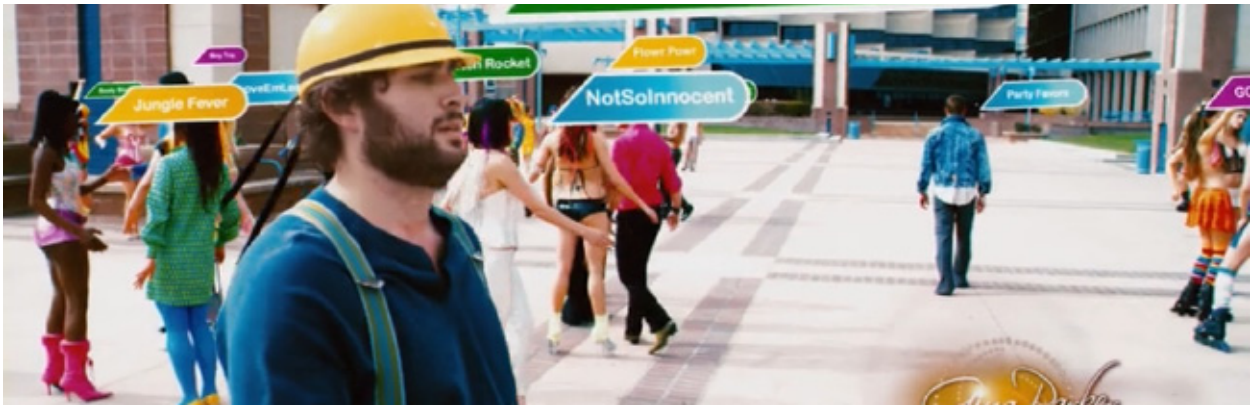

Skoj att styra andra och låta dem göra galna saker istället för att själv ta konsekvenserna.

Att förbättra minnet är förstås eftersträvansvärt, men ibland vill man inget hellre än att glömma. I Eternal sunshine on the spotless mind har Jim Carrey i rollen som Joel valt att radera sina minnen för att glömma sin före detta flickvän Clementine. Företaget Lacuna Corporation kan med kirurgisk precision ta bort precis de minnen som berör flickvännen medan övriga minnen förblir intakta. Vid första anblicken kan hela idén låta osannolik men faktum är att läkemedelsindustrin utvecklar produkter vars syfte är att blockera minnen. Pilottester har exempelvis visat att personer som varit med om chockartade händelser och lider av posttraumatisk stress kan mildra sina besvär.

Reservdelsmänniskan

I Robocop kan kroppsdelar uppgraderas, exempelvis kan man få ett artificiellt sporthjärta med bättre funktionalitet. Det kan låta galet men forskare hittar ständigt nya sätt att skapa helt konstgjorda organ som kan bli reservdelar till kroppen. De kan odla organ som exempelvis urinblåsor i näringslösningar. Till dags dato har sju barn med medfödda skador på urinblåsan fått en konstgjord dito. Samtliga har levt i stort sett problemfritt i flera år.

En urinblåsa är ett förhållandevis simpelt organ till sin konstruktion. Men det är också ett hjärta. Trots att det får anses som kroppens viktigaste del så är det rent funktionellt ”bara” en pump. Idag finns mekaniska hjärtan som patienter temporärt kan ha innan en organdonation kan ske. Forskarna har stora förhoppningar att man ska kunna odla även biologiska hjärtan i laboratorium.

Ett av de områden som väcker störst förhoppningar är stamceller. Stamceller är omogna celler som kan styras så att de får en specialiserad funktion. Man kan se dem som programmerade att skapa den naturliga framväxten av ett organ på samma sätt som sker i ett foster. Med stamceller har forskare lyckats odla fram nya luftrör till patienter som fått dem förstörda av sjukdomen tuberkulos. Siktet är nu inställt att medelst stamceller även kunna skapa spermier, stämband, knän och tänder. Förhoppningen är att nya kroppsdelar ska kunna växa ut organiskt, precis på samma sätt som när nya ben växer ut på en salamander som förlorat ett ben.

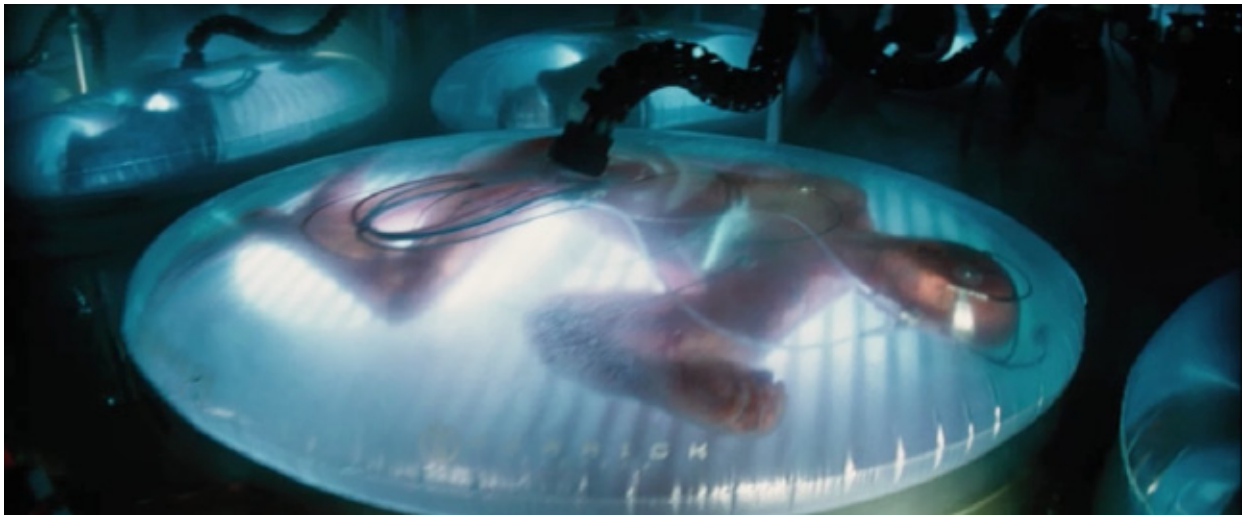

Dags att odla lite personliga reservdelar snart?

The Island (spoiler alert!) gör en mycket bra story på detta där vissa människor föds upp just som genetiskt identiska reservdelsversioner av andra. Tanken är att deras kroppsdelar sedan ska kunna användas av riktiga människor ifall de behöver dem. Det är viktigt att kopiorna håller sig i fin form och diagnostik är centralt. En automatisk hälsokontroll sker när man kissar och vill man göra en synaptisk hjärnröntgen skickar man in ett gäng ”swarmbots” i ögat (ouch).

Dags att lura döden

I The day the earth stood still så har de en fiffig salva som väcker döda människor till liv. Detta tycks osannolikt än på ett tag men vissa som redan gått hädan har ställt sitt sista hopp om ett förlängt liv till *kryoniken*. Företaget Alcor Life Extension Foundation har sedan 1972 frusit in omkring 100 personer i flytande kväve i hopp om att framtida teknik ska kunna ta tillbaks dem från de döda till de levande. De 1 000 personer som står i kö bär alla ett silverarmband med upplysningen om att de omedelbart ska stoppas i ett badkar med is i händelse av död. Stanford-forskaren Ralph Merkle menar att det inte handlar om att frysa in döda, utan om att frysa in "slutgiltigt sjuka". Det man vill ha är ett andra utlåtande från en framtida doktor.

Robotarna tar över

Att maskineran tar över är ett klassiskt tema. I Terminator år 2029 tar maskinerna, via det intelligenta datornätet Skynet, över efter ett kärnvapenkrig och vill utplåna mänskligheten. Vi ser cyborger med skelett av metall men även med hår, skinn och naglar. De till och med svettas och har dålig andedräkt.

Detta kanske ändå inte är helt orimligt. I Japan har professorn Hiroshi Ishiguro skapat en näst intill identisk robotkopia av sig själv, en så kallad *geminoid* (eller *hubot* för den som vill det). Den kan andas, röra sig, blinka, gestikulera, följa andras rörelser och till och med prata. Roboten tänkte han skicka iväg på tråkiga konferenser meddelande han i samband med att han presenterade den. Vad han ser framför sig är inte bara att den skulle lyssna och delta, utan att den också skulle kunna hålla ett föredrag på scen. Vad han dock inte såg framför sig var att hans robot skulle bli mer efterfrågad som föredragshållare än han själv.

Akta så att inte borgerna kommer och tar dig.

Övervakningssamhället nästa

Övervakningssamhället är nästintill ett genomgående tema oavsett om avsikterna är goda eller onda. I Deja vu finns satelliter som filmar och mixar allt som händer för att man ska kunna övervaka folk. I Minority Report har man full koll på alla och försöker till och med förhindra brottsliga handlingar. I Metropia har de ett schampo som gör att myndigheterna kan kontrollera hjärnan. Att utnyttja media är ett vanligt sätt att hjärntvätta folk och kanske är vi inte så långt ifrån detta idag. Bröd och skådespel åt folket har länge varit ett framgångskoncept. Även om vi kör dokusåpor och annat trams på tv för att hålla massorna i schack.

Att kontrollera befolkningen har ibland ett välvilligt ändamål. I Cubic så har ett tredje världskrig med kärnvapen tagit plats i början 2000-talet. Som en följd vill myndigheterna utrota förmågan att känna, eftersom krig ses som ett symptom på mänskliga känslor. Alla medborgare får ta Prozium för att medicinera bort sina känslor (vilka betraktas som en sjukdom). Även saker som framkallar känslor som musik, tavlor och annat bannlyses.

Du kommer inte undan storebror. Automatisk hälsokontroll vid morgontoaletten.

Det är inte svårt att hitta referenser till tidigare verk som Fahrenheit 451 där böcker eldas upp. Likheterna med Prozac och andra lyckopiller är förstås också slående. Men det är ju lite av en intressant tanke att man inte vill ha knäppgökar som kan få för sig konstiga saker. Till stor del har ju vårt samhälle drivit ditåt. Förr i tiden fanns alltid en byfåne och det var okej. Nu är det inte det längre. Direkt ska det medicineras om man inte passar in i den gängse mallen för det normala. Inte ens mindre avvikelser från normer är längre okej. Förr i tiden var ungar bråkiga i skolan, nu ska det ställas diagnoser med 3-bokstavskombinationer och annat. Varför har det blivit så fel att vara annorlunda? Är det inte just annorlunda och udda idéer vi behöver för att skapa banbrytande nya innovationer? Vi borde uppmuntra alla former av avvikande beteende – inte försöka motverka och skyla över dem!

Mot en bättre värld

I många filmer är det olika fraktioner som slåss, ofta någon rebellstyrka som gömmer sig i slummen. Startrek är en av de få filmer med en tydligt positiv bild av framtiden. Förutom, eller kanske på grund av, det atomkrig som skedde 2050, så är man vid pass 2063 helt ense om att få mänskligheten på fötter. Krig, svält, sjukdomar har försvunnit (om man bortser från de segdragna konflikterna med borgerna). Inte heller pengar finns kvar, till vilket kaptenen kommenterar: ”Strävan att bli rik är inte längre vår drivkraft. Vi arbetar på att förbättra oss och resten av mänskligheten.”

I någon mening får man ändå säga att det är den riktningen vi rör oss i, mot ett mer civiliserat samhälle (se nyhetsbrevet Den nya godheten). Den rörelse vi ser uppåt i Maslows behovspyramid innebär en förflyttning från materiella behov till mer sofistikerade. Pengar blir allt mindre viktigt, i jämförelse med andra saker i våra liv. Många sjukdomar har försvunnit eller begränsats i världen, svälten minskar och vi ser allt färre krig. Kanske är detta ändå en tilltalande tanke bland alla dystopiska filmer.

Anpassad marknadsföring

“Låt inte ditt medelmåttiga liv begränsa dina sociala möjligheter” säger reklamen i Metropia. Där kan man hyra karismatiska vänner som berättar vilken fantastisk person man är för att förbättra sitt varumärke. Ett exempel är en drömdejt man hyr till festen. Inte så orealistiskt. Det finns redan tjänster där du kan fejka en hel semester med vykort som skickas på olika orter och foton som snyggt redigeras ihop som du kan visa släkt och vänner.

I Minority Report personanpassas reklamen: ”Hello Mr. Yakamoto, vad tycks om trö-jorna?”. Denna utveckling håller redan på hända i och med Internetföretagens allt mer avancerade försök att förstå vilka vi är. Med Google Now kan tjänster och erbjudanden anpassas till de specifika omständigheterna och bli sammanhangsbaserade. Går du förbi en mattaffär och är på jakt efter en ny matta (eller har skrivit ordet matta i ett mail typ), plingar det till i dina Google Glass-brillor och du får 5 procent rabatt.

Om vi tycker det är mycket reklam idag så är det bara passa på att njuta...

Svårt med mode

En stor utmaning är ofta klädseln på folk i framtiden. Ibland ser det ut som nu, ibland med säckiga vävnader, ibland med futuristiska färglada kläder. Två filmer som verkligen får till detta är Clockwork Orange och The Island. I Clockwork Orange har alla en helt extrem utstyrsel som verkligen känns sjuk nog för framtiden. Ett gäng går runt i vit pyjamas och en suspensoar, en äldre tant har rött lack och läder till det lila håret. Även inredningen är klart imponerande med bubblor på väggarna och spektakulera taper. Även The Island får till det kulturella och estetiska även om detta är raka motsatsen med industridesign, avskalad arkitektur och simpla vita eller svarta kläder. Det känns som det kan vara 2014 års mode och design de visar upp.

Nu vet ni vad som kommer efter vitt, ljust och fräscht.

För mer info och prenumeration på detta nyhetsbrev, kolla in **www.futurewise.se**
Intresserad av inspirerande trendföredrag? Maila på **info@futurewise.se**
Bilder från diverse filmer. (Jobbar du på filmbolag och tycker aja baja? Maila så tar jag bort.)